

نگاهی به بازارها و مشاغل رشت از عصر صفویه تا دوره پهلوی

رسول سعیدی زاده *



یادداشت مفصل نگاهی به بازارها و مشاغل

رشت از عصر صفویه تا پایان دوره پهلوی که در آن به توصیف بازارها و مشاغل و همچنین بازارچه ها (راسته ها)ی رشت پرداخته می شود، بخشی از کتاب بزرگ خاطرات این جانب به نام دفتر ایام است که به زودی منتشر خواهد شد. با اعلام رشت به عنوان مرکز استان گیلان در سال ۱۰۰۴ق. به دستور شاه عباس صفوی، مشاغل جدید در این شهر رونق یافته و کم کم راسته ها و بازارهای جدید

پدیدار گردید. رشت دارای دو بازار بود که یکی باربندان یا باربند محله، و دومی ساروق بندان، نام داشت. باربندان در نقشه امروزی از حوالی پل عراق، در حد فاصل دبیرستان شاه پور (شهید دکتر بهشتی) تا نزدیکی رودخانه صیقلان رودبار و از سویی دیگر تا حدود محله ساغری سازان امتداد داشت. بازار مزبور که به بازار ساغری سازان نیز شهرت داشت و امروزه به صورت یک بازارچه در آمده، بطریق شواهد موجود، از بازارهای اولیه شهر رشت در عهد صفویه بوده است.

بازار دوم ساروق بندان که در مرکز شهر واقع بود، در حد فاصل خیابان سعدی کنونی تا میدان صیقلان قرار داشت و مرکز معامله کالاهایی بود که بین ایران و روسیه مبادله می گردید. بازار مزبور مرکز داد و ستد، و محل مبادلات امتهه ای بود که به صورت بقیچه های ابریشم یا کالاهای دیگر، به ساروق (پارچه بسته بندی) زده می شد و آماده صدور به دیگر نواحی می گردید.

رشت در زمان شاه عباس و اوایل قرن هفده

میلادی، از رونق خاصی برخوردار شد. چون از یک طرف بازار، مرکزی معامله ابریشم و چای و برنج گیلان بود و از طرف دیگر، پارانداز صادرات و واردات کشور شمرده می شد و به همین دلیل

بسیاری از تاجران ایران در رشت تجارت خانه می کردند و در همین شهر مقیم می شدند و حتی در آن جا تشکیل خانواده می دادند.

این تاجران معمولاً از تبریز و یزد و همدان و بهبهان کاشان بودند، که هنوز هم بازماندگان شان در رشت زندگی می کنند. خانواده کسریاییان (از کاشان) خشکیبارچی(از همدان) تربیت و کتابچی و بلور چی (از تبریز) و کشاورز (از یزد) از جمله خانواده هایی بوده اند که هنوز نوادگان شان در رشت ساکن هستند؛ البته اقوام هایی از ارمینیان، یهودیان، و حتی یونانیان نیز در رشت بوده اند که بازماندگان آنان هنوز در این شهر زندگی می کنند.

مشاغل رشت در سده گذشته به ویژه در صد سال اخیر، را به دو دسته ثابت و سیار می توان تقسیم کرد. عطاری، خراطی (صنایع دستی چوبی)، مسگری، چلنگری، عکاسی، چراغ سازی یا تعمیر انواع چراغ های روشنایی و خوراک پزی، لحاف دوزی که از رونق خاص خود برخوردار بود، نفتی یا نفت فروشی

که در هر محله ای یک شعبه داشت، حصیربافی، درودگری و دلاکی از جمله مشاغل ثابتی بودند که صاحبان جَرَف، برای خود مغازه و یا مکان خاصی داشته اند.

در کنار این مشاغل، شغل های سیاری هم وجود داشت که صاحبان شان اغلب دارای مکان ثابتی نبودند و بیشتر به دوره گردی یا به اصطلاح محلی بازارچم شناخته می شدند. قلعه گری یا قلع کردن ظروف مسی، فروش مرغ و خروس و اردک و غاز و تخم آنان (مرغانه، اردکی و …)، به وسیله زنبیل و جانجو، ارابه چی (حمل بار با ارابه) که به دو صورت با اسب و بدون اسب انجام می شد، حملی به وسیله پالان های ویژه حمل بار، جارو فروشی، کبابی که با گوشت گاو و یا گوشت ماهی بود، شیرینی فروشی، ماهی گیری در رودخانه ها و تالاب های شهر و حومه، از جمله مشاغل سیار بوده است.

بازارچه ها (راسته ها)

محلات گاهی به علت دوری از بازار اصلی، راسته بازاری برای رفع نیازهای



بودند، می‌توان به ماهی فروشان، پلاستیک فروشان و کلی فروشان اشاره کرد. در اینجا به توصیف دو راسته معروف بازار و گذر محله خواهرامام، به نام های راسته مسگران و راسته حصیرفروشان پرداخته می شود؛ با این تذکر که این راسته ها تا حدود سال ۱۳۶۰ خورشیدی به حیات خود ادامه داده بودند.
راسته مسگران

پنجاه متر بالاتر از کلانتری یک تا نبش تقاطعی که از سمت راست به مسجد گلشن بازار و از سمت چپ به سوی مسجد صفی می‌روند، بازارچه ای به نام راسته مسگران قرار داشت. در این بازارچه تنها صنف مسگر مغازه داشتند. از طلوع آفتاب تا غروب آن، انواع مصنوعات از مسی ساخته و پرداخته می‌شد. آتشدان زغال سنگ همراه با سروسوهای ناشی از برخورد چکش با فلز مس از ویژگی این راسته بود. کار مداوم با آتش و آلودگی صوتی، موجب تغییر چهره و ضعف شنوایی بسیاری از کارگران این راسته شده بود.
دیگ های کوچک و بزرگ، سماپلان (آبکش)، خکاره (ماهی تابه)، کف گیر، ملاقه، آفتابه لکن، پارچ، قاپدان (سطل آب کشتی)، شانه (وسيله ای برای ریختن رشته و خشکار) و غیر آنها از جمله مصنوعات این بازارچه بود. با فراوانی ظروف رویی (روی)، از در آمد صاحبان شغل مسگری کاسته شد؛ و سرانجام این مشکل با شیوع مصنوعات ارزان قیمت پلاستیکی به اوج خویش رسید؛ و چون دیگر رغبتی به ظروف مسی نشان داده نمی شد، با تنگ شدن عرصه بر جماعت مسگر، آنان دیگر دست به چکش نبردند. امروزه کمتر اثری از این صنف در راسته مسگران دیده می شود.
راسته حصیرفروشان

حصیربافی از جمله صنایع دستی بومی و اصیل استان گیلان است. ماده اولیه و اصلی این صنعت از گیاهی به نام لی یا گالی است که به خودی خود در کنار آبگیرها و مرداب های سطح استان می روید و به راحتی نیز قابل تهیه می باشد. گاهی نیز پس از خشک کردن لیاف لی، آن را رنگ آمیزی می کنند. البته لیاف لی نیز به سه دسته تقسیم می شوند:

لیاف ریز جهت تهیه ریسه و اتصال نوارها به یکدیگر؛ لیاف متوسط جهت بافت نوار اولیه و تهیه انواع تولیدات؛ و لیاف درشت برای تهیه بافته‌های که از ارزش و ظرافت کمتری در بافت برخوردار است.

تا قبل از دهه پنجاه شمسی مردم گیلان و به ویژه اهالی رشت برای کف اطاق ها و ایوان های خویش از حصیر استفاده می کردند. با ورود کالایی ساخته شده از مواد شیمیایی به نام موکت، این وسیله طبیعی به کنار گذاشته شده و سرانجام صنعت حصیربافی منسوخ گردید.

راسته حصیرفروشان در گذر خواهرامام قرار داشت. ابتدای آن از درب بزرگ شمالی بقعه خواهرامام شروع و انتهای آن به گرمابه قدیمی احتشام می رسید. اگرچه در بعضی از نقاط رشت، از جمله محله پیرسرا، تعدادی مغازه حصیربافی وجود داشت؛ ولی گذر خواهرامام از مهم ترین مراکز حصیربافی رشت بود. در گذشته، ده ها مغازه حصیربافی در همین راسته نه چندان طولانی وجود داشت. از قدیمی های صنف حصیربافی گذر خواهر امام می توان به مش کاس آقا، علی جان (رومنا) و هادی آقا (کبابی هادی) اشاره کرد.
*** کارشناسی ارشد – علوم قرآن و حدیث**

نماینده لاهیجان و سیاهکل در مجلس:

هزینه‌های گیلان ملی اما بودجه اش استانی است

کار ویژه قرار داشته باشد اعلام کرد و افزود: دائمی کردن حقوق بازنشستگان کشوری و لشکری و تامین اجتماعی نیز از جمله مسائل اساسی است که مطالبه مردم بوده و باید به آن جامه عمل پوشاند.
نماینده مردم شهرستان‌های لاهیجان و سیاهکل در مجلس در ادامه از عدم تخصیص منابع ملی به پروژه‌های گیلان انتقاد کرد و با بیان اینکه پروژه فاضلاب سیاهکل بعد از ۲۷ سال تنها ده درصد پیشرفت فیزیکی داشته است گفت: پروژه فاضلاب لاهیجان هم تنها ۵۰ درصد پیشرفت داشته و می‌تلبد که دولت جدید نگاه ویژه‌ای به اعتبارات استانی به ویژه گیلان داشته باشند.

وی تجهیز اراضی شالیزاری را یکی از نیازهای اساسی استان گیلان که باید تحقق آن در تمام این سال‌ها با جدیت در دستور کار قرار می‌گرفت دانست و خاطرنشان کرد: به غیر از بحث واردات برنج در فصل برداشت که موجبات آسیب به کشاورزان را فراهم می‌سازد متأسفانه این امر هم بعد از گذشت ۳۰ سال فقط ۵۰ درصد پیشرفت داشته که انتظار داریم این رویه تغییر پیدا کند.

استقبال ۳۰ کتابفروشی گیلان از طرح تابستانه کتاب ۱۴۰۰

۳ میلیون ریال است، ادامه داد: کتاب‌های عمومی، دانشگاهی و کودک و نوجوان مشمول طرح می‌شوند، اما کتاب‌های آموزشی، کمک آموزشی، افسن، قافذ شماره شایک، دارای شایک غلط و کتاب‌هایی که در بانک اطلاعاتی خانه کتاب و ادبیات ایران ثبت نشده اند مشمول طرح نیستند. او تصریح کرد: ارائه تخفیف در این طرح فقط شامل کتاب‌های چاپی است و سایر کالاهای فرهنگی عرضه شده در کتابفروشی را شامل نمی‌شود و کتابفروشی‌های مشارکت کننده در طرح تا زمان به اتمام رسیدن یارانه اختصاصی ملزم به ارائه تخفیف به مشتریان هستند.

برگزاری مسابقه اینستاگرامی استعداد برتر گیلان

بررسی کرده و درباره کیفیت آن‌ها اظهار نظر خواهند کرد. این مسابقه برای شرکت‌کنندگان کاملاً رایگان بوده و هیچ مبلغی دریافت نخواهد شد. برگزارکنندگان مسابقه جایزه میلیون‌ن نفر برنده در نظر گرفته‌اند تا با دست پُر از این رقابت جذاب خداحافظی کنند.
کافی است به صفحه اینستاگرام مسابقه «استعداد برتر گیلان» به آدرس (https://www.instagram.com/guilangt) مراجعه نمائید و پس از دنبال کردن پیج، از طریق ارسال پیام به دایرکت، در این مسابقه شرکت نمائید.

شما همچنین می‌توانید با ارسال پیام به شماره واتساپ: ۰۹۰۱۵۷۲۹۰۵۳ در مسابقه شرکت نمائید.

{گیلان زمین}

چهارشنبه ۱۳ مرداد ۱۴۰۰

خبر

دستگیری شهردار و یکی از اعضای شورای شهر شهرستان رودبار

گیلان امروز- شهردار و یکی از اعضای شورای اسلامی یکی از شهرهای تابعه شهرستان رودبار به اتهام مشارکت در اختلاس دستگیر شدند.

دادستان عمومی و انقلاب شهرستان رودبار از بازداشت شهردار و یکی از اعضای شورای اسلامی یکی از شهرهای تابعه شهرستان رودبار خبر داد. هادی بشری افزود: شهردار و یکی از اعضای شورای شهر لوشان به اتهام مشارکت در اختلاس، تصرف غیر قانونی در اموال دولتی و جعل متعدد اسناد از طریق سند سازی بازداشت شدند. وی گفت : اطلاعات بیشتر در این زمینه تکمیل و در اختیار مردم قرار خواهد گرفت.

افتتاح پل کابلی آستانه اشرفیه

پس از ۱۰ سال انتظار

گیلان امروز- معاون امورعمرانی استاندار گیلان گفت پل کابلی آستانه اشرفیه پس از ۱۰ سال انتظار ، دهه فجر امسال به بهره برداری می‌رسد. عباس صابر در بازدید از روند اجرای ساخت پل کابلی آستانه اشرفیه گفت: ۱۰۰ میلیارد ریال اعتبار موردنیاز پل در این مرحله فراهم شده و تا ۲۰ روز آینده عرشه پل نصب خواهد شد.

وی افزود: پس از نصب عرشه، مراحل نصب کابل‌ها و تکمیل پل انجام خواهدشدکه پیش بینی می‌شود دهه فجر امسال به بهره برداری برسد. ساخت پل کابلی آستانه اشرفیه از سال ۱۳۹۰ بر روی رودخانه سفیدرود و در کنار پل قدیمی آستانه اشرفیه آغاز شد.

این پل ۱۶۰ متر طول، ۱۳ و نیم متر عرض و ۴ پایه ۴۰ متری دارد و نخستین پل کابلی بدون پایه درگیلان است.

۳۰ پایگاه انتخاب رشته کنکور برای

پذیرفته‌شدگان گیلان در نظر گرفته شد

گیلان امروز- معاون پرورشی و فرهنگی آموزش و پرورش گیلان گفت: ۳۰ پایگاه انتخاب رشته کنکور برای پذیرفته شدگان کنکور سراسری ۱۴۰۰ در این استان در نظر گرفته شده است.

جمیل غریب در گفت و گو با ایرنا اظهار داشت: این پایگاه ها در شهرستان های ناحیه یک و دو رشت، تالش، لاهیجان، آستارا، آستانه اشرفیه، املش، بندرانزلی، رضوانشهر، رودبار، رودسر، سیاهکل، شفت، صومعه سرا، فومن، لنگرود، ماسال و خمام در نظر گرفته شده است.

وی بیان داشت: پایگاه های انتخاب رشته در اطاققور، تولمات، چاپکسر، حویق، خشکیبجار، دیلمان، رحمت آباد، رودبند، سنگر، عمارلو، کلاچای، کوچصفهان، کومله، کیاشهر و لشت نشا برای پذیرفته شدگان کنکور سراسری نیز به منظور انتخاب رشته فعال می شود. معاون پرورشی و فرهنگی آموزش و پرورش گیلان با اشاره به حضور مشاوران در پایگاه های انتخاب رشته کنکور ۱۴۰۰ در گیلان افزود: افزون بر ۱۰۰ مشاور در این مراکز هر مرکز دو تا چهار مشاور برای راهنمایی و ارایه مشاوره های لازم به پذیرفته شدگان کنکور در این استان حضور می یابند. وی یادآور شد: این پایگاه ها از چهارشنبه هفته جاری فعال می شود.

تولد نوزاد عجول در صومعه سرا، با کمک اورژانس

گیلان امروز- مادر بارداری در صومعه سرا که پیش از موعد درد زایمان گرفته بود، نوزاد پسر خود را با کمک امدادگران اورژانس گیلان به دنیا آورد. رئیس مرکز مدیریت حوادث و فوریتهای پزشکی گیلان گفت : مادر ۳۷ ساله صومعه سرایی که در شرایط اورژانسی و پیش از موعد دچار درد شدید زایمان شده بود، با کمک کارشناسان فوریتهای پزشکی پایگاه صومعه سرا، نوزاد عجول ۳۷ هفته‌ای خود را به دنیا آورد. دکتر پیمان اسدی افزود: پس از انجام اقدامات پیش بیمارستانی کارکنان اورژانس، مادر و نوزاد با حال عمومی خوب به بیمارستان امام خمینی صومعه سرا منتقل شدند.

شناسایی محل دپوی چوب قاچاق در لنگرود

گیلان امروز- فرمانده انتظامی لنگرود از کشف ۵ تن چوب جنگلی قاچاق توسط مأموران کلانتری ۱۴ این شهرستان خبر داد. سرهنگ حمیدرضا سرخوش‌پور گفت : مأموران با دریافت خبری مبنی بر اینکه فردی در یکی از روستاهای شهر چرخاله در خانه چوب قاچاق را در دپو کرده است، بررسی موضوع را در دستور کار قرار دادند. وی با بیان اینکه پس از شناسایی محل، تحقیقات نامحسوس در این زمینه آغاز شد افزود: با هماهنگی قضائی در بازرسی این خانه ۵ تن چوب جنگلی قاچاق کشف شد. فرمانده انتظامی لنگرود از دستگیری و معرفی متهم ۴۱ ساله در این رابطه به مراجع قضائی خبر داد و گفت : کارشناسان ارزش چوبهای کشف شده را ۱۰۰ میلیون ریال اعلام کردند.

غرق شدن مسافر ۴۰ ساله در زیباکنار

گیلان امروز- مرد ۴۰ ساله تهرانی در زیباکنار رشت طعمه دریای خزر شد. فرمانده انتظامی رشت گفت: یک مرد ۴۰ساله تهرانی که به بیماری صرع مبتلا بود به غرق شدن مسافر ۴۰ ساله در دریای خزر زیباکنارهمراه خانواده اش برای تفریح به ساحل زیباکنار رشت رفته بود و در هنگام شنا در منطقه خطرآفرین و خارج از طرح سالم سازی دریا حمله صرع به وی دست داد و غرق شد. سرهنگ محمود حافظی افزود: جسد فرد غرق شده از آب خارج و با هماهنگی قضائی به پزشکی قانونی منتقل شد.

کرونا یکی از ایستگاه‌های آتش‌نشانی

لاهیجان را تعطیل کرد

گیلان امروز- با ابتلاء ۹ آتش نشان در شهرستان لاهیجان، یکی از ایستگاه‌های آتش نشانی این شهر تعطیل شد. معاون خدمات شهری شهرداری لاهیجان گفت: در حال حاضر شهرستان لاهیجان در وضعیت قرمزی قرار دارد و متأسفانه در چند روز گذشته ۹نفر از آتش‌نشانی سازمان آتش نشانی این شهر به بیماری کووید۱۹ مبتلا شده‌اند و به همین علت یک ایستگاه آتش‌نشانی تعطیل شد.

امین رشیدی نژاد افزود: متأسفانه به دلیل بی‌توجهی سازمان دهیاری‌ها و شهرداری‌های کشور در پیگیری و اکسیناسیون آتش‌نشانیان، تعداد مبتلایان به این بیماری بین آنان افزایش یافته است. وی ادامه داد، با توجه به این که آتش‌نشانیان به صورت ۲۴ساعته در حالت آماده‌باش برای خدمت‌رسانی هستند و در مأموریت‌ها به دلیل ارتباط مستقیم با تعداد زیادی از شهروندان در خطر ابتلا به بیماری کووید۱۹ قرار دارند هر چه سریع‌تر باید در اولویت طرح و اکسیناسیون کرونا قرار گیرند.